

Ämne: Samhällskunskap

Årskurs: Gymnasiet

Tema: Grundläggande samhällsstrukturer, rättsstat, demokrati och brott

Syfte

Förhöret syftar till att ge eleverna möjlighet att visa sin förståelse för centrala samhällsvetenskapliga begrepp och samband. Eleverna ska kunna beskriva och analysera demokratiska principer, rättsstatens funktion, olika brottstyper och hur lagar påverkar samhället. Genom varierande frågetyper tränas både faktakunskap och förmågan att uttrycka egna tankar och argument, vilket är centralt i ämnet samhällskunskap på gymnasienivå.

Centralt innehåll	Betygskriterium E	Betygskriterium C
Samhällets organisation och demokratiska principer	Eleven kan ge enkla och till viss del underbyggda förklaringar av hur samhället är organiserat	Eleven kan utförligt och relativt väl underbyggt förklara hur samhället är organiserat
Rättsstatens principer och grundläggande lagar	Eleven kan ge enkla exempel på rättsstatens principer och lagars betydelse	Eleven kan ge utvecklade och relativt väl underbyggda exempel på rättsstatens principer och lagars betydelse
Brott och påföljder samt deras konsekvenser för individ och samhälle	Eleven kan ge enkla beskrivningar av olika brott och påföljder	Eleven kan ge utvecklade beskrivningar och enkla analyser av brott och påföljders konsekvenser

Källa: Gy11, Samhällskunskap 1a1, Gymnasiet

Prov

Faktafrågor

Antal poäng: 18

1. Vad innebär begreppet demokrati?
 - a) Att en person bestämmer allt
 - b) Att folket är med och bestämmer
 - c) Att lagen inte behöver följas
2. Vilket av följande är en grundläggande rättsstatlig princip?
 - a) Godtyckliga straff

- b) Alla är lika inför lagen
- c) Endast vissa får rösta
- 3. Vad kallas den lag som reglerar det mesta i samhället?
 - a) Grundlagen
 - b) Trafiklagen
 - c) Skollagen
- 4. Vilken myndighet utreder brott i Sverige?
 - a) Domstolen
 - b) Polisen
 - c) Kommunen
- 5. Vad är en konsekvens av att bryta mot lagen?
 - a) Man får extra pengar
 - b) Man kan få böter eller fängelse
 - c) Man får ledigt från skolan
- 6. Vad innebär begreppet rättssäkerhet?
 - a) Att man kan straffa vem som helst utan bevis
 - b) Att rättsprocessen är rättvis och laglig
 - c) Att lagen ändras varje dag
- 7. Vilket är det högsta beslutande organet i Sverige?
 - a) Regeringen
 - b) Riksdagen
 - c) Kommunfullmäktige
- 8. Vilken av följande handlingar är ett brott?
 - a) Att låna en bok på biblioteket
 - b) Att stjäla något från en butik
 - c) Att rösta i val
- 9. Vad betyder ordet "påföljd"?
 - a) En belöning
 - b) En följd eller straff efter ett brott
 - c) En lagtext
- 10. Vilken princip utgör grunden för all demokrati?
 - a) Majoritetsprincipen
 - b) Diktatur
 - c) Godtycklighet
- 11. Vad är ett exempel på en mänsklig rättighet?
 - a) Rätten att bli straffad utan dom
 - b) Rätten till yttrandefrihet
 - c) Rätten att bestämma över andras liv
- 12. Vem har rätt att stifta lagar i Sverige?
 - a) Domstolarna
 - b) Riksdagen
 - c) Polisen
- 13. Vad innebär att Sverige är en konstitutionell monarki?
 - a) Kungen bestämmer allt i landet
 - b) Kungen har en ceremoniell roll och lagarna styrs av riksdagen

- c) Sverige har ingen kung
14. Vad betyder begreppet "offentlig makt"?
- a) Makten som används av privatpersoner
 - b) Makten som staten och myndigheter har
 - c) Makten att bestämma över sin egen familj
15. Vad är syftet med lagar?
- a) Att styra och skydda samhället
 - b) Att göra det svårt för människor att leva
 - c) Att låta vissa personer bestämma över andra
16. Vad kallas rätten för en person att försvara sig i en rättegång?
- a) Överklagande
 - b) Rätt till försvar
 - c) Straff
17. Vad är en folkomröstning?
- a) När folket får rösta om en fråga direkt
 - b) När politiker bestämmer utan folket
 - c) När staten tar beslut utan samråd
18. Vilken myndighet dömer i brottmål?
- a) Polisen
 - b) Domstolen
 - c) Skolan

Ordkollen

Antal poäng: 12

Beskrivning: Nedan listas ord och begrepp som följs av tre alternativa förklaringar. Du ska ringa in det alternativ som är korrekt.

Ord	1	2	3
Demokrati	Folkstyre där alla får vara med och bestämma	Att en person bestämmer allt	Att lagen inte behöver följas
Rättsstat	Ett samhälle där lagen är lika för alla och skyddar rättigheter	Ett samhälle där bara vissa följer lagen	Ett samhälle utan lagar
Brott	En handling som är förbjuden enligt lag	Något som är tillåtet	En regel man kan bryta utan konsekvenser
Påföljd	Straff eller annan konsekvens efter ett brott	En belöning	En lag som gäller för alla
Grundlag	En lag som är viktigare än andra och skyddar demokratin	En vanlig lag	En lag som bara gäller i vissa kommuner

Ord	1	2	3
Riksdag	Sveriges folkvalda parlament	Sveriges regering	Sveriges högsta domstol
Rättssäkerhet	Att rättsprocessen är rättvis och laglig	Att man kan straffas utan bevis	Att lagen ändras varje dag
Mänskliga rättigheter	Rättigheter som gäller alla människor	Rättigheter som bara vissa får	Rättigheter som staten bestämmer från dag till dag
Majoritetsprincip	Att flest personer bestämmer i en omröstning	Att en person bestämmer	Att lagen inte gäller för någon
Offentlig makt	Makten som staten och myndigheter har	Makten som privatpersoner har	Makten att bestämma över sin familj
Konstitutionell monarki	Ett land med kung men där lagarna bestäms av riksdagen	Ett land där kungen bestämmer allt	Ett land utan kung
Folkomröstning	När folket får rösta direkt om en fråga	När politiker bestämmer utan folket	När endast domstolar tar beslut

Resonerande frågor

Antal poäng: 20

Beskrivning: Besvara nedanstående frågor så utförligt du kan. Du kan skriva dina svar på baksidan.

- Förklara vad som kännetecknar en demokrati och ge exempel på hur det visas i Sverige.
- Beskriv vad en rättsstat är och varför det är viktigt för ett samhälle.
- Diskutera varför det är viktigt att alla är lika inför lagen. Ge exempel på vilka konsekvenser det kan få om så inte är fallet.
- Vilka påföljder kan en person som begått ett brott få? Hur kan dessa påverka både individen och samhället?
- Etiskt dilemma: En person begår ett brott av ekonomiska skäl för att försörja sin familj. Diskutera hur samhället och rättssystemet kan förhålla sig till detta och vilka aspekter som bör vägas in vid bedömningen.

Bedömning

Totalt antal poäng: 50

Betyg Andel rätt Poäng

E	30 %	15
D	50 %	25
C	70 %	35
B	80 %	40
A	90 %	45-50

Poängfördelningen är fördelad så att faktafrågor och ordkollen tillsammans ger 30 poäng, medan de resonerande frågorna är värda 20 poäng för att betona förmågan att analysera och reflektera.

Tidsuppskattning: Cirka 20 minuter.

Tags: [Prov](#)